

BERGMAN ÉS AZ ÚJ NEMZEDÉK

SVÉD FILMEK 1968-BAN

(Stockholmi filmlevél)

Az év végéhez közeledve megkísérelhetjük megvonni az 1968-as esztendő mérlegét. A számok és a kritikák tükrében nyilvánvaló, hogy Bergman és követőinek tündöklése talán a korábbinál is lenyűgözőbb. Megszűnt azon-

ban a svéd művészi filmben ennek az irányzatnak az egyeduralma. A produkció adatai, valamint a nemzetközi elismerés azt is mutatják, hogy mind erőteljesebben jelentkezik — a korábbi beszámolóinkban már jelzett új irányzat: a társadalmi témák felé forduló, merész és kriti-

kus fiatalok, ha szervezettel nem is, de tendenciájában bizonyos eszmei egységet mutató iskolája.

Maga Bergman alkotóművészetének és aktivitásának teljéhez érkezett. 1944 óta harminc-hét filmet forgatott. Szinte minden esztendőre jut legalább egy alkotás. Kivételt csak az 1962-t követő négy esztendő jelent, amikor a *Csend* befejezése után Bergman csupán a viszonylag jelentéktelen, életművébe nehezen beilleszthető *A hölgyekről szólván* című filmjén kívül semmit nem alkotott. 1966-ban azonban megszületik az új mű, a *Persona*, és ezzel megnyílik Bergman pályájának új szakasza is. A pszichoanalitikus filmek irányzatát a *Persona* határozza meg, sikere arra biztatja alkotóját, hogy továbbhaladjon azon az úton, amelyet maga úgy jellemez, hogy a művész feladata „a lélek kifordítása”.

1968 Bergman legtermékenyebb esztendőjének mutatkozik. Az Északi-tenger egy távoli zugába visszavonulva, a Farór sziget magányában írja és forgatja, szinte pihenő nélkül, műveit. 1968 első alkotása *A farkasok órája* már nemzetközi elismerést arat. A közelmúltban mutatták be az új filmet a *Széggyen-t*, amelynek új vonása,

Bibi Andersson, Harriet Andersson és Gunnel Lindblom — Mai Zetterling *A lányok* című filmjében

Lars-Magnus Lindgren:
Fekete pálmaágak

Liv Ullmann —
Ingmar Bergman Szégyen
című alkotásában

hogy a lélek gyötrelmeit és kalandjait nem a világ eseményeitől elszigetelten, hanem bizonyos égető aktualitások összefüggésében boncolja. A Szégyen főszereplői harci események forgatagába kerülnek, erőszak, agresszió, háború áldozatai. S, mint maga Bergman mondta, filmjében azt akarta kendetlenül bemutatni, hogy a megalázás, és az emberi méltóság megsemmisítése, miképpen irtja ki az emberséget az áldozatból. A Szégyent egyébként még ebben az esztendőben követi a harmadik mű. Színhelye ugyancsak Farór szigete. Mindhárom alkotás női főszereplője Liv Ullmann, partnere Max von Sydow.

Elkészült Mai Zetterling új filmje, a Flic-

Max von Sydow és Liv Ullmann a Szégyen-ben

korna (A lányok). For-gatókönyvét a rendező férje, az ismert angol író, David Hughes írta. Sokat vitatott és támadott kísérletei után, ez a mű ígérkezik Zetterling frontáttörésének. A szellemes, drámai és ko-

mikus elemeket egy-aránt gazdagon felvo-nultató film egy vidé-ken turnézó színtársulat történetét mondja el. A társulat Aristophanes Lysistrathe-ját adja elő és a film arról szól, hogy a színpador a nők jogai-

Bibi Andersson — Jacques Doniol-Valcroze
Az erőszak című filmjében

ért küzdő görög hősnők, miképpen küszködnek magánéletükben is problémáikkal, a jogilag deklarált, de társadalmilag megvalósítatlan egyenjogúság kivívásáért. A *lányok* főszerepeit Bibi Andersson, Harriet Andersson és Gunnel Lindblom alakítják.

Vilgot Sjöman, Bergman legkedvesebb és legmerészebb tanítványa ismét igen kényes témához nyúlt. *Nővérem, szerelmem* című új művében múlt századi környezetbe helyezve a testvérek közötti szerelem drámai viszontagságai-val foglalkozik.

Jelenet Vilgot Sjöman:
Nővérem, szerelmem
című filmjéből

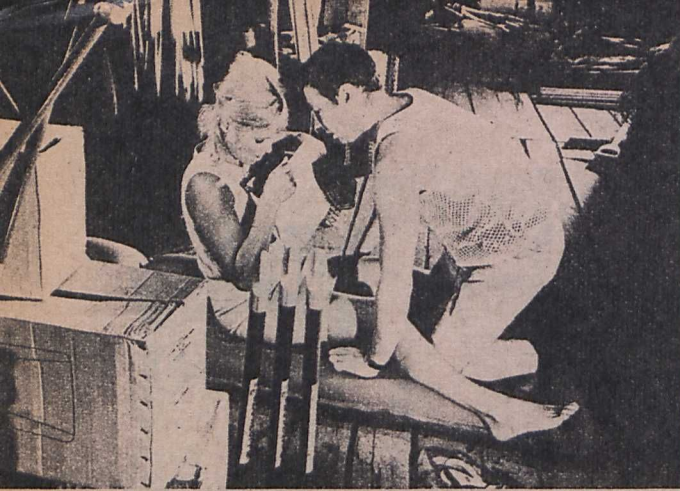

Jan Troell:
Ec-pec, kimehetsz

Végül emlékezzünk meg Lars Magnus Lindgrenről, aki a svéd filmszakma legmegbízhatóbb mesteremberévé nőtte ki magát. Magyarországon *Drága John* című filmje alapján ismerte meg a közönség. Szabályszerű pontossággal, szinte minden esztendőben leforgatja a maga sikerfilmjét. A svéd filmművészet legjobbjainak vívmányait felhasználva ízléses és vonzó közönségfilmeket alkot. 1968-as filmje a *Fekete pálmáúgak*, braziliai környezetben lejátszódó romantikus tengerész-történet, pszichoanalitikus elemekkel vegyített ka-

Ingrid Thulin a Fürdőzők
főszerepében. Rendező:
Yngve Gamlin

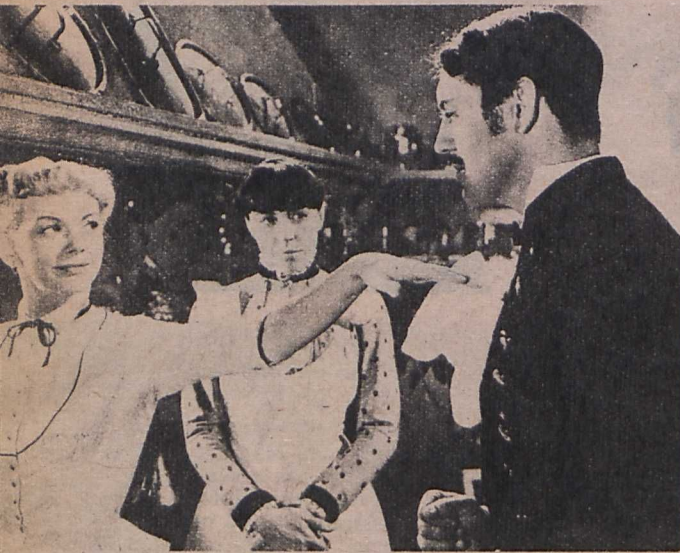

Ingrid Thulin
és Halvar Björk
a Fürdőzök-ben

a rhodesiai kormány faji megkülönböztetése ellen tüntető fiatalok szétvertek. A film a néző figyelmét az elkötelezett tüntetőkre, a kötelességét a szolgálati szabályzat előírásai szerint teljesítő rendőrré és a sport szépségeit élvezni óhajtó „apolitikus” közönségre irányítja. A kritikus lencse ezeknek a rétegeknek a magatartását ábrázolja analitikus élességgel.

Végül *Adalen-31* címen ugyancsak Bo Widerberg készített filmet az észak-svédországi 1931-es nagy sztrájkról, amelynek során a rendőrség belelőtt a tömegbe és sok munkást halálos golyó ért.

Beszámolónk befejezéséül hadd említsük meg, hogy a legutóbbi időben svéd rendezőket két ízben ért nemzetközi elismerés. Jan Troellnek lapunkban már ismertetett *Ec-pec, kimehetsz* című, iskolai környezetben játszódó drámája a nyugat-berlini fesztiválon a nagydíjat, az Arany Medvét nyerte el olyan vetélkedésben, amelyben nem kisebb nevek, mint Godard, Chabrol, Robbe-Grillet, Wajda, Lizzani és Susumi Hani jelentek meg műveikkel. Troell egyébként legközelebb az Egyesült Államokba kivándorolt svédék életéről készít filmet. San Sebastianban az első filmesk első díját Kjell Grede lenyűgözően bájos *Hugo és Jozefina* című gyermekfilmjével nyerte el. K. R.

Strinberg drámájának filmváltozata: Júlia kisasszony.
Rendező: Alf Sjöberg

landfilm. A főszereplők Bibi Andersson és Max von Sydow.

Vessünk ezek után egy pillantást a még el nem készült, de 68-ban bemutatásra kerülő filmekre. Címük és témájuk egymagában is sokatmondó. Az *Ola* és *Julia* sikeres fiatal rendezője, Jan Halldorf most fejezi be *Folyosók* című művét, amely éles bírálata a svédországi egészségügyi helyzetnek. Kíméletlen nyíltsággal

mutatja be a válságot, az emberi konfliktusokat, amelyek a kevés orvos, ápoló és a kórházak hiánya folytán adódnak. Az ugyancsak fiatal rendező, Bo Widerberg áll annak a kollektívának az élén, amely *A fehér sport* címmel alkot dokumentum-játékfilmet. Témája a tavaly Bastadban, svédországi városkában rendezett Rhodesia-Svédország közötti tenisz-mérkőzés, amelyet